

που κριτοῦ, ὅτι ἐν χώρᾳ, ὅπου τὸ κοινὸν δὲν δύναται νὰ ἐπηρεάσῃ καὶ μορφώσῃ τὸ θέατρον, τὸ θέατρον ἀναγκαιῶς πρέπει νὰ μορφώσῃ τὸ κοινόν. Πρὸς τοῦτο ὅμως πρέπει εἰς ἀνωτέρας καὶ ἀρροδίας μερίμνης νὰ ἐπιβληθῇ τὸ πρέπον θέατρον εἰς τὰς Ἀθήνας, προγραφόμενων μὲν ἀδυσωπήτως τῶν ἀηδιῶν, ὅσας ἐπὶ πέντε ἤδη ἔτη ἐγεύθημεν πρὸς μεγίστην ἔθνηκὴν ζημίαν, ὀργανιζομένων δὲ καὶ ἐμψυχουμένων θεαμάτων ὕγιων καὶ προσφόρων εἰς ἀντροφὴν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ὁ λαὸς οὗτος νοσεῖ δυστυχῶς λιμνηρίαν, καὶ ἔχει ἀπραϊτήτων διαίτης ἀνάγκην.

Ἄς μεριμνήσωσι περὶ τούτου οἱ εἰς τοῦτο κεκλημένοι, καὶ ἄς μεριμνήσωσι ταχέως, διότι οὔτε περὶ παρωνυχίδος πρόκειται, οὔτ' ἐξ ἑαυτῶν συνήθως θεραπεύονται τὰ τοιοῦτου εἶδους νοσήματα.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΛΑΧΟΣ.

ΜΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΩΣ ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΥ

[Ἀπόσπασμα.]

Ἀγαπητοί μου Γαλαξειδιῶται,

Ἦτανε βέβαια ἀπὸ τὸν Θεὸν γραμμένο νὰ δράξωμε τὰ ἄρματα μία ἡμέρα, καὶ νὰ χυθῶμε καταπάνω στοὺς τυράννους μας, ποῦ τόσα χρόνια ἀνελεήμονα μᾶς τυραγενοῦν. Τί τὴ θέλουμε, βρὲ ἀδέρφια, αὐτὴ τὴ πολυπικραμένη ζοῆ, νὰ ζοῦμε ἀποκάτω στὴν σκλαβιά, καὶ τὸ σπαθὶ τῶν Τούρκων ν' ἀκονιέται εἰς τὰ κεφάλια μας; δὲν τηράτε ποῦ τίποτα δὲν μᾶς ἀπόμεινε; αἱ ἐκκλησίαι μας γενήκανε τζαμιά καὶ ἀχούρια τῶν Τούρκων, κανένας δὲν μπορεί νὰ πῆ πῶς τάχα ἔχει τίποτε ἐδικό του, γιὰ τὸ ταχὺ βρίσκειται φτωχὸς σὰ διακονίαν στὴ στρατὰ αἱ φαμελιές μας καὶ τὰ παιδιὰ μας εἶναι στὰ χέρια καὶ στὴ διάκρισι τῶν Τούρκων. Τίποτα, ἀδέρφια, δὲν μᾶς ἔμεινε· δὲν εἶναι πρέπον νὰ σταυρώσωμεν τὰ χέρια, καὶ νὰ τηρᾶμε τὸν οὐρανὸν ὁ Θεὸς μᾶς ἔδωκε χέρια, γινώσι καὶ νοῦ· ἄς ρωτήσωμε τὴν καρδιά μας καὶ ὅ,τι μᾶς ἀπαντηχάινει ἄς τὸ βάλωμεν γλήγορα σὲ πρᾶξιν, καὶ ἄς εἴμεθα, ἀδέρφια, βέβαιοι τὸ πῶς ὁ Χριστὸς μας ὁ πολυαγαπημένος θὰ βάλῃ τὸ χεῖρ ἀπάνω μας. Ὅ,τι θὰ κάμωμε, πρέποντας εἶναι νὰ τὸ κάμωμε μίαν ὥραν ἀρχίτερον, γιὰ τὴ ὕστερον θὰ κτυπάμε τὸ κεφάλι μας. Τώρα ἡ Τουρκία εἶναι μεπερδεμένη σὲ πολέμους καὶ δὲν ἔχει ἀκέρινα νὰ στείλῃ καταπάνω μας. Ἄς ὠφεληθοῦμε ἀπὸ τὴν περίστασι, ὅπου ὁ Θεὸς, ἀκούοντας τὰ δίκαια παράπονά μας, ἔστειλε διὰ ἐλόγου μας μία ὥρα πρέποντας εἶναι νὰ ξεσπάσῃ αὐτὸ τὸ μαρτζί, ὅπου μᾶς τρώγει τὴν καρδιά. Στὰ ἄρματα, ἀδέρφια· ἢ νὰ ξεσκλαβωθοῦμε, ἢ νὰ πεθάνωμε· καὶ βέβαιον καλλίτερον θάνα-

τον δὲν μπορεί νὰ προτιμηθῇ κάθε χριστιανὸς καὶ Ἕλληνας.

Ἐγὼ καθὼς τὸ γνωρίζετε καλότατα, ἀγαπητοί μου Γαλαξειδιῶται, ἐμπορῶ νὰ ζήσω βασιλικὰ μὲ πλοῦτη, τιμαῖς καὶ δόξαις· οἱ Τούρκοι ὅ,τι καὶ ἂν ζητήσω μοῦ τὸ δίνουνε παρακαλῶντας· γιὰ τὸ σπαθὶ τοῦ Ὀδυσσεῆ δὲν χωρατεύει· ἔπειτα κοντὰ στὰ ἄλλα ἐνθυμοῦνται τὸν πατέρα μου ποῦ τοὺς ἐξεμάτισε. Μὰ σὺ λέγῃς τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν, ἀδέρφια, δὲ θέλω ἐγὼ μονάχα νὰ καλοπερῶ καὶ τὸ γένος μου νὰ βογκᾷ στὴ σκλαβιά· μοῦ καίεται ἡ καρδιά μου σὰ βλέπω καὶ συλλογιόμηναι πῶς ἀκόμα οἱ Τούρκοι μᾶς τυραγενοῦν.

Ἀπὸ τὸ Μωριά μοῦ στείλανε γράμματα πῶς εἶναι τὰ πάντα ἔτοιμα. Ἐγὼ εἶμαι στὸ ποδάρει μὲ τὰ παλληκάρια μου· μὰ θέλω πρῶτα νὰ ἤμηναι βέβαιος τὸ πῶς θὰ μὲ ἀκολουθήσετε καὶ ἐσεῖς· ἂν ἐσεῖς κάμνετε ἀρχὴ ἀπὸ τῆ μιᾶς μεριά καὶ ἐγὼ ἀπὸ τὴν ἄλλη, θὰ σηκωθῇ ὅλη ἡ Ῥούμελη· γιὰ τὸ κόσμος φοβεῖται· μὰ σὰν ἰδῇ ἐλόγου σας, ποῦ ἔχετε καρῆρια, καὶ ξέρετε καλλίτερα τὰ πράγματα, τὸ πῶς σηκώνετε τὸ μπαϊράκι, θεὰ τελειώσει ὅχι καλλίτερα τὸ πρᾶγμα.

Χαιρετίσματα σὲ ὅλους τοὺς φίλους πέρα καὶ πέρα.

Σὺς χαιρετῶ καὶ σὺς γλυκοφιλῶ.

22 Μαρτίου 1821.

Ὁ ἀγαπητὸς σας

ΟΔΥΣΣΕΟΣ ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΣ.

Ἐκ τοῦ γ' τόμου τοῦ ἀρχαιολογικοῦ μυθιστορήματος τοῦ ἐν Λειψίᾳ περιωνύμου καθηγητοῦ Γεωργίου Ἐβερς «Ἡ Αἴγυπτος βασιλεύει», ἀποσπῶμεν τὰ ἐπόμενα ἐκ τῆς πολιτικῆς διαθήκης τοῦ βασιλέως Ἀμάσιος.

Σ. τ. Δ.

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΘΗΗΣΚΟΝΤΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ.

Λιθάνομαι, ὅτι τὸ τέλος μου προσεγγίζει. Ἄς σοὶ εἶπω, υἱέ μου καὶ διάδοχε, τὴν τελευταίαν μου θέλησιν· πρᾶξον κατ' αὐτήν, διότι σοὶ λαλεῖ ἡ πείρα! Πλὴν φεῦ, ἐν τῷ μακρῷ βίῳ μου ἑκατοντάκις εἶδον, ὅτι ὅλοι οἱ βιωτικοὶ κανόνες, τοὺς ὁποίους ἄλλοι μᾶς διδούσιν, εἰσὶν ἀνωφελεῖς· εἰς οὐδένα ἐπετράπη ν' ἀποκτῇ πείραν ὑπὲρ ἄλλου. Μόνον δι' ἰδίων ζημιῶν καθίσταται τις προνοητικὸς, συντοῦς δὲ μόνον δι' ἰδίας μαθήσεως! Ἀναβάνεις ἐπὶ τοῦ θρόνου ἐν ἡλικίᾳ ὠρίμῳ, υἱέ μου, καὶ ἔλαβες τὸν καιρὸν νὰ σκεφθῆς περὶ δικαίου καὶ ἀδίκου, περὶ ἀγαθοῦ καὶ πονηροῦ, καὶ νὰ ἴδῃς καὶ νὰ συγκρίνης ἀντικείμενα ποικίλα. Διὰ τοῦτο δὲν σοὶ δίδω γενικὰς διδασκαλίας, ἀλλὰ περιορίζομαι εἰς τινὰς ὠφελίμους συμβουλὰς. Σοὶ τὰς προσφέρω διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς, φοβοῦμαι ὅμως ὅτι θὰ τὰς δεχθῆς διὰ τῆς ἀριστερᾶς. Πρὸ πάντων γινώριζε, ὅτι κατὰ

τούς τελευταίους μήνας μόνον κατὰ τὸ φαινόμενον ἀδιαφόρως, καίτοι τυφλὸς, παρηκολούθησα τὴν πορείαν σου· ἀλλ' ἐκ προθέσεως ἀγαθῆς σοὶ ἐπέτρεψα ἐλευθερίαν ἐνεργείας. Ἡ Ῥοδῶπις μοὶ διηγήθη ποτὲ τὸν μῦθον τοῦ διδασκάλου αὐτῆς Αἰσώπου: ὁδοιπόρος συνήντησέ ποτε ἄνθρωπον καὶ τὸν ἠρώτησε πόσον χρόνον θέλει χρειασθῆ ὅπως φθάσῃ εἰς τὸν προσεχῆ σταθμὸν. «Πήγαινε, πήγαινε», ἀπήντησεν ὁ ἐρωτηθεὶς.— «Ἀλλὰ πρὸ τούτου θέλω νὰ μάθω πότε θὰ φθάσω εἰς τὴν πόλιν!»— «Πήγαινε, πήγαινε!»— Ὁ ὁδοιπόρος ἐμακρύνθη πλήρως ἀγνακτῆσεως καὶ λαιδωρῶν. Ἄφρῦ ἐβάδισε βήματά τινα, ὁ ὕβρισθεις τὸν ἀνεκάλεσε καὶ τῷ εἶπε: «Μίαν ὥραν θὰ χρειασθῆς διὰ νὰ φθάσῃς εἰς τὴν πόλιν· δὲν ἠδύναμην ν' ἀπαντήσω ἀκριβῶς εἰς τὴν ἐρώτησίν σου πρὶν ἢ ἴδω τὸ βᾶδισμά σου!»

Πρὸς τὸ καλὸν σου ἀνεπόλητα τὸν μῦθον τοῦτον ἐπετήρουν δὲ σιωπῶν τὴν κυβερνητικὴν σου πορείαν, ἵνα δυνηθῶ νὰ σοὶ εἶπω ἂν ἐβάδιζες ταχέως ἢ ἀργά. Τώρα γνωρίζω ὅ,τι ἐπεθύμουν νὰ μάθω, καὶ πρὸς τὰς συμβουλὰς μου σοὶ δίδω τὴν ἐξῆς διδασκαλίαν: Δοκίμαζε ὁ ἴδιος τὰ πάντα. Πᾶς ἄνθρωπος, ἰδίως ὅμως πᾶς βασιλεὺς, ἔχει τὸ καθήκον ν' ἀντιλαμβάνηται ὁ ἴδιος πάντων ὅσα ἀφορῶσιν ἐκείνου, δι' ὧν τὴν εὐημερίαν καθήκον ἔχει νὰ μεριμνᾷ. Σὺ, υἱέ μου, συνειθίζεις πολλὰ νὰ βλέπῃς δι' ὀφθαλμῶν ἄλλοτριῶν, ν' ἀκούῃς πολλὰ διὰ ξένων ὤτων, δὲν ἀνατρέχεις ἀρκούντως εἰς τὴν πρώτην πηγὴν.

Ὅταν ἀκριβῶς γνωρίζῃς πῶς ἔχουσι τὰ τοῦ τόπου, τότε εἶνε εὐκόλον νὰ κυβερνήσῃς καλῶς. Ἐκλεγε τοὺς καταλλήλους ὑπαλλήλους. Σέβου τοὺς νόμους, καὶ οὐδένα ἐμπιστεῦθητι θεωροῦντα ἑαυτὸν συνετώτερον τοῦ νόμου· διότι, σοὶ λέγω, ὁ νόμος εἶνε πανταχοῦ καὶ πάντοτε συνετώτερος παρὰ τὸ ἄτομον, καὶ πᾶς παρὰ τῆς αὐτοῦ εἶνε ἄξιος ποινῆς· οὐδεὶς αἰσθάνεται τοῦτο ζωηρότερον ἢ ὁ λαὸς, ὅστις τόσῳ προθυμώτερον θυσιάζεται ὑπὲρ ἡμῶν ὅσω προθυμώτερον ἡμεῖς ἡξέρομεν νὰ θυσιάζωμεν τὴν ἰδίαν ἡμῶν θέλησιν εἰς τὸν νόμον. Ἡ φωνὴ τοῦ λαοῦ εἶνε συνήθως τραχεῖα· ἀλλ' ἐκφράζει καὶ συνήθως ὑγιεῖς ἀρχάς· δὲν γνωρίζει τὸ ψευδος, καὶ οὐδεὶς ἔχει ἀνάγκην τόσῳ κατεπειγούσαν τῆς ἀληθείας, ὅσον ὁ βασιλεὺς. Ὁ Φαραὼ, ὁ προθυμώτερον ὑπακούων εἰς τοὺς ἱερεῖς καὶ αὐλικούς, θέλει ἀκούσει τὰς πλείστας κολακείας. Ἐκεῖνος, ὅστις προσπαθεῖ νὰ πραγματοποιῇ τὰς εὐχὰς τοῦ λαοῦ, πολλὰ θὰ πάσχη ἐκ τῶν περικυκλούντων αὐτὸν, ἀλλ' ἐν τῇ συνειδήσει του θὰ ἔχῃ ἀνάπαυσιν, καὶ θὰ τιμᾶται ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων. Εὐκόλον καὶ καλὸν ἀποβαίνει εἰς βασιλέα, γινώσκοντα τὰ καθήκοντά του, ν' ἀποκτήσῃ τὴν ἀγάπην τοῦ λαοῦ του· δύσκολον νὰ τύχῃ τῆς ἐπιδοκιμασίας τῶν μεγί-

στάνων του, ἀδύνατον σχεδὸν, νὰ κερδήσῃ τὴν εὐνοίαν ἀμφοτέρων.

Τίμα τὴν θρησκείαν, ἀλλὰ δεῖξον εἰς τοὺς κήρυκας αὐτῆς ὅτι δὲν τοὺς θεωρεῖς ὡς δοχεῖα τῆς θεότητος, ἀλλ' ὡς θεράποντας αὐτῆς.

Τῆρει τὰ πατροπαράδοτα, ὡς ὁ νόμος κελεύει· ἀλλὰ μὴ κλείε τὰς πύλας τοῦ κράτους πρὸς τοὺς ὠφελίμους νεωτερισμούς. Οἱ θρασεῖς εὐκόλως ἐγκαταλίπουν τὰ πάτρια· οἱ κουφόνοες εὐρίσκουσιν ἀγαθὰ μόνον τὰ ἀλλότρια καὶ τὰ νέα· ἀλλ' ἀφνεῖς μωροὶ ἢ προνομιοῦχοι ἰδιοτελεῖς μόνον προσκολλῶνται ἀνεπιφυλάκτως εἰς τὰ ἀρχαῖα καὶ καλοῦσι τὴν πρόδοον ἀμαρτημα· οἱ συνετοὶ καταγίνονται εἰς διατήρησιν τῶν διὰ τοῦ παρελθόντος ὡς ὠφελίμων ἀποδειχθέντων, εἰς ἐκτόπισιν τῶν ἐπιβλαβῶν καταστάτων, εἰς παραδοχὴν τοῦ ἀγαθοῦ, ὅθεν καὶ ἂν κατάγεται. Οὕτω πράττε, υἱέ μου, θεὸς δὲ τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς καρδίας σου, ὅταν ἀναβῆς ἐπὶ τοῦ θρόνου.

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΝ ΒΙΟΛΙΟΝ ΤΟΥ ΜΟΖΑΡΤ

Ἱστορικὸν ἀνέκδοτον.

Α'

Πρὸς τὸ ἄνω μέρος τοῦ προαστείου τῆς Βιέννης «Ἁγιος Ἰωσήφ» ὑπῆρχε πρὸ τεσσαράκοντα ἐτῶν πτωχὸς ῥωποπώλης, ὀνομαζόμενος Ῥούτλερ, βεβαρυμένος ὑπὸ πολυμελοῦς οἰκογενείας. Τὰ μικρὰ κέρδη τοῦ ἀθλίου του καταστήματος μόλις ἐπήρκουν πρὸς διατροφήν συζύγου, νέας εἰσέτι, καὶ δεκατεσσάρων τέκνων, ὧν τὸ πρεσβύτατον ἦν μόλις δεκαεξαετής. Ἐν τούτοις ὁ Ῥούτλερ μεθ' ὅλην τὴν ἀθλιότητα τῶν ὑποθέσεών του ἦν ἀγαθοεργὸς καὶ εὐπροσῆγορος εἰς πάντας, ὁ πτωχὸς δὲ καὶ ὁ ὁδοιπόρος δὲν ἐζήτουν μᾶτην τὴν βοήθειάν του καὶ τὰς συμβουλὰς του.

Ἄνθρωπος, οὗ ἡ σοβαρὰ καὶ εὐαίσθητος φυσιογνωμία ἐνέπνεε τὸ σέβας καὶ τὸ ἐνδιαφέρον, διέβαινε καθεκᾶστην πρὸ τοῦ καταστήματος τοῦ Ῥούτλερ. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἐφάνετο πάσχων ἐξ ἀνιάτου ἀσθενείας· ἡ φύσις ἐφάνετο ὅτι εἶχεν ἀπολέσει δι' αὐτὸν πᾶν θέλητρον· μόνον ὅτε ἔβλεπε περὶ αὐτὸν τὰ τέκνα τοῦ Ῥούτλερ, ἅτινα καθ' ἑκάστην τὴν ἐχαιρέτιζον διαβαίνοντα, μειδίαμα διέστελλε τὰ ὠχρὰ χεῖλη του καὶ ὑψῶν τὰ βλέμματα πρὸς τὸν οὐρανὸν ἐπήνχστο εἰς τὰ πτωχὰ ἄθρα ὑπαρξίν γλυκυτέραν τῆς ἰδικῆς. Ὁ Ῥούτλερ εἶχε παρατηρήσει ὁμοίως τὸν ξένον καὶ ἐπειδὴ ἐζήτηει εὐκαιρίαν ἵνα φανῇ χρήσιμος εἰς τὸν πλησίον του, ἔλαβε παρὰ τοῦ ἀσθενοῦς τὴν ἄδειαν νὰ τῷ παρέχῃ κάθισμα πρὸς ἀνάπαυσιν, ὅτε ἐπανήρχετο ἐκ τοῦ συνήθους του περιπάτου. Ὁ ξένος ἐδέχθη τὴν πατριαρχικὴν ταύτην προσφορὰν καὶ καθ' ἑκάστην πρῶταν τὰ τέκνα τοῦ Ῥούτ-